

Năm mươi hai tâm sở (Cetasika)

Tâm sở hay sở hữu tâm là những thuộc tính của tâm, luôn luôn đồng sanh - đồng diệt - đồng biết cảnh với tâm, gọi là pháp tương ưng tâm.

1. Xúc (Phassa)
2. Thọ (Vedanā)
3. Tưởng (Saññā)
4. Tư (Cetanā)
5. Nhất hành (Ekaggatā)
6. Mạng quyền (Jīvitindriya)
7. Tác ý (Manasikāra)

Bảy tâm sở này gọi chung là **tâm sở biến hành** (Sabbacittasādhāraṇacetasika)

8. Tâm (Vitakka)
9. Tư (Vicāra)
10. Thăng giải (Adhimokkha)
11. Cần (Viriya)
12. Hỷ (Pīti)
13. Dục (Chanda)

Sáu tâm sở này gọi là **tâm sở biệt cảnh** (Pakiṇṇaka-cetasika).

Bảy tâm sở biến hành và sáu tâm sở biệt cảnh gồm lại gọi là **13 tâm sở tợ tha** (Aññasamāna-cetasika).

14. Si (Moha)
15. Vô tầm (Ahirika)
16. Vô quý (Anottappa)
17. Phóng dật (Uddhacca)

Bốn tâm sở này được gọi là **tâm sở bất thiện biến hành** (Sabbākusalasādhāraṇa-cetasika). Cũng gọi nhóm 4 tâm sở này là tâm sở si phần (Mocatuka-cetasika).

18. Tham (Lobha)
19. Tà kiến (Diṭṭhi)
20. Kiêu mạn (Māna)

Ba tâm sở này gọi là nhóm **tham phần** (Lotika-cetasika).

21. Sân (Dosa)
22. Tật (Issā)
23. Lận (Macchariya)
24. Hối (Kukkucca)

Bốn tâm sở này gọi là nhóm **sân phần** (Docatuka-cetasika).

25. Hôn trầm (Thīna)
26. Thụỵ miên (Middha)

Hai tâm sở này gọi là nhóm **hôn phần** (Thīduka-cetasika).

27. Hoài nghi (Vicikicchā)

Mười tâm sở kể từ tham phần, sân phần, hôn phần và hoài nghi, được gọi là những **tâm sở bất thiện biệt cảnh** (Pakiṇṇakākusala-cetasika).

Bốn tâm sở bất thiện biến hành và mười tâm sở bất thiện biệt cảnh gộp chung gọi là 14 **tâm sở bất thiện** (Akusala-cetasika).

28. Tín (Saddhā)
29. Niệm (Sati)
30. Tàm (Hiri)
31. Quý (Ottappa)
32. Vô tham (Alobha)
33. Vô sân (Adosa)
34. Trung hòa (Tatramajjhataṭṭā)
35. Tịnh thân (Kāyapassaddhi)
36. Tịnh tâm (Cittapassaddhi)
37. Khinh thân (Kāyalahutā)
38. Khinh tâm (Cittalahutā)
39. Nhu thân (Kāyamudutā)
40. Nhu tâm (Cittamudutā)
41. Thích thân (Kāyakammaññatā)
42. Thích tâm (Cittakammaññatā)
43. Thuần thân (Kāyapāguññatā)
44. Thuần tâm (Cittapāguññatā)
45. Chánh thân (Kāyujukatā)
46. Chánh tâm (Cittujukatā)

Mười chín tâm sở này được gọi là **tâm sở tịnh hảo biến hành** (Sobhaṇasādhāraṇa-cetasika)

47. Chánh ngữ (Sammāvācā)
48. Chánh nghiệp (Sammākammanta)
49. Chánh mạng (Sammā-ājīva)

Ba tâm sở này được gọi là **tâm sở giới phần** hay ngăn trừ phần (Viratī-cetasika)

50. Bi (Karūṇā)
51. Tùy hỷ (Muditā)

Hai tâm sở này được gọi là **tâm sở vô lượng phần** (Appamaññā-cetasika).

52. Tuệ quyền (Paññindriya)

Tâm sở này cũng gọi là tâm sở vô si (Amoha-cetasika), hoặc thường gọi là **tâm sở trí tuệ** (Paññā-cetasika).

Tâm sở giới phần, vô lượng phần và tuệ quyền, gọi là 6 **tâm sở tịnh hảo biệt cảnh** (Pakiṇṇakasobhana-cetasika).

Mười chín tâm sở tịnh hảo biến hành và sáu tâm sở tịnh hảo biệt cảnh, gộp chung gọi là 25 **tâm sở tịnh hảo** (Sobhaṇa-cetasika).

Nguồn: <https://www.budsas.org/uni/u-khotangph/ktph11.htm>